

ERDEI LILLA

Olvasás

Hólében tocsogó márciusi délelőtt volt, olyan ragyogó napsütéssel, hogy önkéntelenül kigomboltad a kabátod, miközben a sarat dagasztottad Halász bácsihoz ment. Az ég vizes felhői, a sárga gallyak közt csivitelő madarak mind azt mondogatták: bármit megtehetsz, hisz ifjú vagy, akár az új tavasz, és erős, mint a fiatal fák – a folyóparti kis házban lakó férfi pedig, akinek látogatására másodmagaddal igyekszel, öreg és gyenge. Csak a kés ne húzta volna úgy a zsebemet! Felcaplattam a barna töltésre; Donát még nem ért utol, megálltam hát, hogy bevárjam. Körülpillantottam; odalent, a kopasz lombkoronák közt kémény pipált, vékony füstszalag szállt a megduzzadt folyó fölé. A hegyekből olvadó hó leve zuhogott a síkra, az áradó víz letört faágakat, szemtet, dögöket vonszolt sáros partjai közt.

– Amikor még kisfiúk voltunk, és békésebb idők jártak, hosszú nyarak, a verandáról néztük a folyót, emlékszel? Hajók úsztak lefelé a vízen, és amikor felbúgtak a kürtök, becsuktuk a szemünket, hogy messzi tengereket lássunk – emlékeztem hangosan. Közben Donát is felért a töltés tetejére, vidoran nevetett rám.

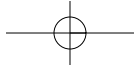
– El ne bőgd itt magad nekem, Ulrika! – Mindig Ulrikának hívott, ha boszszantani akart. Egyébként Rikitikinek, Kipling mongúza után. Sráckorunkban együtt olvastuk a könyvet. – Ne feledd, nem muszáj kinyírnod az öreget! Elég, ha csak elmeséled neki a mi kis történetünket.

Itt nőttünk fel, itt játszottunk a folyóparton, ahová messzi mezők ködén sejletek át a város fényreklámjai. A bandát már akkor is Dáni Donát vezette: kurtára nőtt ugyan, de mokány kíméletlenséggel ruházott meg bárkit, aki hatalmát kétségbe merete vonni. Ami engem illet, alighogy hozzájuk csapódtam, kisült, nemcsak magasabb vagyok, jobban is mászom fára, ügyesebben focizom, mint ő. Többek szerint a vezéri címet is elvehettem volna tőle. Egy szép napon aztán Donát csipőre tett kézzel megállt előttem; a többi fiú kíváncsi-ádáz gyűrűje zárult körénk.

– Akarsz bandavezér lenni, Rikitiki? – Miért akarnék?

– Talán több gólt lösz, jobban is sprintelsz nálam, de azért én el tudnák kapni. Ha pedig egyszer elkaplak, nemcsak az orrod fog vérezni, hidd el. Na, akarod?

– Gyerünk inkább pecázni! – válaszoltam. Dehogy akartam én főnök lenni, örökké azon őrlődni, valahányszor új fiúval találkoztam, hogy vajon kész-e engedelmeskedni nekem, nem forgatja-e fejében a hatalomátvételi gondolatát! S hogy ezért még meg is veressem magam? Nem voltam bolond. Azóta egy pszichológus megállapította Rorschach-tesztjeimből, egy asztrológus meg a születésnapomból, hogy konfliktuskerülő jellem vagyok. Így aztán, mivel nem fenyegettem Donát tekintélyét, hamar jóban lettünk.

Fára is másztam érte, felhágtam a legmagasabb nyárfahegyre, ahol a törzs már csak olyan vékony volt, mint a csuklóm, és ostornál hajlékonyabb. Az imbolygó lomb hol a folyó tükre, hol a morajló város fölé lendült velem roppant magasságban málló kőhidak, fénylő sugárutak felett. Kezem-lábam béna görcsben kapaszkodott, fájdalmasan vacogtam a zúgó szélben; azt hittem, leesem, nem látom többé a földet, zuhanás közben meghalok – mindezt azért, hogy Donát megnyerje a fogadást, amit egy Moby Dikma nevű kövér cigány sráccal, egy másik galéri főnökével kötött.

Azóta felnőttünk, fiatal férfiak voltunk már, s barátságunk nemhogy megkopott volna, csak szorosabbra vált, míg iskolák és lányok elzúgó folyóján hajóztunk együtt. Mindenünket megosztottuk, akár a testvérek. Bimbózó szerelmeimből részt követelt, kisajátította barátnőimet; mindent megkapott. Amikor ráunt a lányra, hagyta, hadd randevúzzak vele, előbb nem. Túl nyílt szívű vagyok, mondogatta; ha ő nem járná be előttem az ösvényeket, ha nem óvna a sebektől, eltévednék, elvéreznék. Ő maga tévedhetetlen volt, sebezhetetlen.

– Keménynek ismersz, Rikitiki – kezdte azon a márciusi napon, míg a töltésen sétáltunk a ház felé –, de azt hiszem, az a legutóbbi kis festett szőke érzékenyebb tett az emberi szenvedésre. Amikor részeg álmában rövidre nyírtam a haját, s másnap reggel fajunk minden fájdalmát viszontláttam műértőmód plasztikázott arcán... tudod, mire gondoltam akkor? Eltaláltad, Halász bácsira gondoltam, elvesztett unokájára, mérhetetlen gyászára. Büntudat fogott el. Igen, büntudat! Azt mondtam magamnak: menj el, vallj be mindent a derék öregnek!

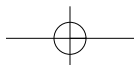
Míg Donát beszélt, lehajtottam fejem. Emlékeztem a forró nyári délutánra, amikor mi, bátor katonák, nagyszerű ellenséges erődre bukkantunk: kis ház állt a fák között, a folyóparton. Begázoltunk a nádasba, kúszva megkerültük a kunyhót, nyakig a sáros vízbe lapulva lestük a tagbaszakadt férfit, aki épp halat pucolt a stégen. Haja akkor még nem volt fehér, arca még nem volt ráncos. Kék szeme mindent észrevett: mosolyogva hívott elő minket az árulón recsegő nádból, beinvitált egy limonádéra, nem zavartatva magát a bűzös fekete iszaptól, amit verandájára hordtunk. Gyakran meglátogattuk ezután, segítettünk neki a ház körüli munkákban; csupa kenőolaj-, fűrészpör- és halszagú, szórakoztató munka volt ez, utána pedig meguzsonnáztunk a verandán. Horgásztunk is, a mólón ülve néma sorban lógattuk csalinkat az árnyékos vízbe; mindig sokkal több halat fogtunk itt, mint a part bármely más részén, ráadásul hatalmas halakat, valóságos tengeri szörnyeket.

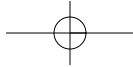
– Minden idilli volt – sóhajtott a felnőtt Donát ábrándosan. Csúszkálva érkezünk a töltés aljára, végiglépegettünk a gyeptéglából rakott, süppedékes ösvényen.

– Itt is vagyunk. Miért nem kopogatsz be?

– Még kopogtatnom is nekem kell? – hőkölttem vissza.

– Elejétől a végéig csináld, különben semmi értelme! – mordult rám. Hangja megenyhült, lágyan folytatta: – Egyébként is, bezörgetni egy ajtón, ugyan mit tesz az! Csak az első lépés; sokkal komolyabb próbatétel a döntés, amit meg kell hoznod. Meghoztad már, Rikitiki?

– Tudom, miért nem akarsz kopogni – jelentettem ki. – Félsz ujjlenyomatot hagyni magad után. Donát felkacagott.

– Félreérted az egészet! Talán azt hiszed, az öreg szájalmas nyugdíjáért jöttünk? Ez korántsem holmi ujjlenyomatokról, bűnjelekről vagy a büntetés elkerüléséről szól!

– Hát miről?

– A Vezeklésről.

Megrökönyödtem.

– Ne gyere ezzel a keresztény dumával!

– Ha tetszik, kinevethetsz! – szenvelgett Donát. – Bűnt követtünk el azon a téli napon, bűnt, amiről sohasem beszéltünk másnak. Hallgattunk tizenöt éven át. Azóta féregként rájja lelkemet a titok, hát a tiédet nem?

– Bűnt követtünk el – idéztem tünődve barátom mondatát. – Mi. Akkor miért *nekem* kell ezt végigcsinálnom?

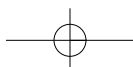
– Elfelejtetted, milyen nap van ma? Március tizenkilencedike! Születésnapod alkalmából kedveskedhetnék neked videojátékkal, borotvakészlettel vagy sztriptíz-táncosnővel, de én ennél kreatívabb vagyok, és gondot fordítok lelked üdvére is: átengedem neked a Feloldozás lehetőségét. Ugyan, ne szégyenlősködj... ez ajándék – mondta Donát, rám nevetett, és a vállamra paskolt. Izzadtam, legszívesebben elfutottam volna. Miért is mentem bele a játékba! Igen, csak játék volt ez, felelsz vagy mersz: egy percig sem hittem, hogy Donát szenvedése valódi, hogy töltött már valaha éjszakát álmatlanul, hogy szeretett másként, mint unaloműzésből. Kedveltem őt, a barátom volt, ám ez mit sem változtatott az igazságon: nem volt lelke, és imádott szórakozni. De én gyötrődtem gyerekkoromtól fogva; nem akartam most idejönni, újra a fák alatt járni, amelyek láttak engem bemocskolódni, nem akartam engedni Donát szeszélyének, mindent elmesélni Halász bácsinak, szép sorjában, ahogyan megállapodtunk, vagy ha ezt nem bírnam, hát megölni az öreget. Miért vagyok mégis itt, a folyóparton, ahol valaha rég messzi vizek kürtjeire füleltem, oly boldogan és ártatlanul, hogy most a pusztá emléke is fáj?

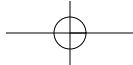
Töketlen balfék vagyok, semmit sem tudok megoldani egyedül. Ó, a francba!

A csupasz fák szótlánul meredtek rám. Döntöttem. Az utálatos késre nem lesz szükségem. A végén talán még hálás is leszek Donátnak a leleményes születésnapi ajándékért. Elmesélek mindent, ez az egyetlen helyes lehetőség. Túlesem rajta, és tizenöt év után végre megkönnyebbülhetek. Megzörgettem a kopott deszkaajtót.

Csend volt odabent, Halász bácsi akár évek óta halott lehetett. Amióta elveszítette unokáját, egyszer sem jártunk itt, még csak nem is beszéltünk róla, jobb is lett volna, ha teljesen elfelejtjük, a ház azóta összezsugorodott némiképp. Felöltünk, hát persze; most, a küszöbön álldogálva egyszeriben túl hosszúnak éreztem a karom, mozdíthatatlannak a két óriás lábam. Ha a kilincshez érek, talán le is töröm ormótlan mancsommal.

Amikor gyerekek voltunk, Halász bácsi mindig egyedül fogadott bennünket a parti házban. Amióta az eszét tudta, magányosan élt a víz mellett, hallgatta hullámain, figyelte változásait, távol a város technicolor forgatagától, ezt mesélte. Egy téli napon azonban – a folyó acélos jégbe fagyva, a fákon, a töltésen az első hó

vakító tengere habzott, térdig gázoltunk benne – idegen kisiúrra esett a pillantásunk, aki egy fa mellől figyelte vágyakozva, hogyan gyúrjuk egymás kabátjába a havat.

– Játshatok én is? – kérdezte halkán.

Odacsörtettünk hozzá, körülvettük. Először is lenyomtuk a hóba, megfürdetünk, aztán olyan hógolyósortüzet zúdítottunk rá, hogy lélegzetet venni sem maradt érkezése, orra, szeme, szája megtelt szúrós kristályokkal, kis arca kivörösödött. Amikor végül engedték feltápáskodni, csuromvizesen mosolygott fel ránk; nagyon kicsi volt, ám láthatóan cseppet sem ijedős. – Mi a neved? – kérdezte Donát álmétkodva.

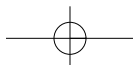
– Bence! – szólt egy hang a hóval lepett fák közül. Halász bácsi gázolt felénk, kis szánkót húzva maga után. – Látom, összebarátkoztál a fiúkkal.

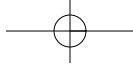
– Képzeld, nagypapa, hógolyóztunk! – lelkesedett a gyerek. Sajátos fogalmai voltak a hógolyózásról, annyi bizonyos. Még mindig csepegett róla a víz.

Halász bácsi behívott a házba, hogy megszáritkozzunk. Teát főzött, kolbászt süített, és elmesélte, hogy unokája a karácsonyi szünetre érkezett hozzá, látogatóba. A kisiúri messzi városban élt a szüleivel; anyja alig akarta elengedni, félt, hogy megfázhat, vagy beszakad alatta a jég; ám apja úgy határozott, jót tesz majd Bencének egy hely, ahol a hó tisztán hull, és tiszta is marad. Egyszer-kétszer moziba vittük meg tekézni, de ő nem erre vágyott; bevettük hát más, titkosabb játékainkba. Többnyire veszélyes játékok voltak ezek, szavát is vettük, hogy nem szól róluk Halász bácsinak: hanyatt, fejjel előre siklottunk le a töltésen, mely ilyenkor felfedte valódi, vérfagyasztó hosszát és meredekségét, máskor a folyón csúszkálva kerülgettük a jégforgászok csalóka, félig befagyott lékeit. Donát mindig Bencét küldte előre az egyenetlen, álnok jégre; a gyerekből mintha egyszerűen hiányzott volna a félelem. Jóhíszeműségétől néha már égett az arcom. Egy ízben hógolyóval törtük be egy lezárt csónakház ablakát, visítva viháncoltunk a pogány diadaltól. Donát ünnepi falattal, jókora jégdarabbal kínált körbe minket, letörtünk egy-egy morzsát, csikorgó füllel ropogtattuk. Ám amikor véletlenül felpillantottam, egyenest a szomszédos stégen álló tulajjal néztem szembe; nem szólt semmit, csak bámult a sárga nád felett. A többiek is megéreztek valamit hallgatásomból, abba hagyták a csúszkálást, lökdösődést. Rajtakapottak dühös szégyene, a szemem is könnybe lábadt belé, ó, mit bámulsz ránk, te örömeinkre féltékeny, irigy felnőtt! Bár csak elég biztosan állnék az alattam megnyílni készülő, elfeketedő jégen, hogy hógolyót vághassak az arcodba!

Lesunyit fejjel iszkoltunk, reménye sem lehetett, hogy a csúszós jégen utolér. Bence ottmaradt, lecövekelve a csónakháznál, a levegőben szállingózó hópelyhek mintha mind leheletnyit kitértek, apró alakja felé kanyarodtak volna hulltukban. Szánalmas és csodálatos volt, a többiekkel együtt kinevettem, és olyan akartam lenni, mint ő.

– Gyere csak ide! – szólította meg vészjóslóan a feléje evickélő tulaj, Bence pedig engedelmeskedett, a félelem, büntudat vagy pökhendiség legcsekélyebb jele nélkül. Nem hallottuk, miféle szemrehányást kapott helyettünk is, csak azt láttuk, hogy kesztyűs kezével a betört ablakra mutat, a férfi megfordult, a jelzett irányba

nézett. Ahogy követtük pillantását, egészen úgy láttuk, az ablak *ép és sértetlen*, nemcsak hogy sohasem törték be, de soha nem is fogják: nem született még vandál, aki ilyen tiszta, csorbítatlan szépség elpusztítására vetemedne. Egyszerre, mintegy varázsütésre felszakadoztak a felhők, a nap kristályosan ragyogott fel a csillámló havon, az üveg fehéren felizzott, elnyíló szájjal bámultuk a csodát. Azon kaptam magam, hogy kacagok, Darázs sírt, mint egy kislány, arcán könnyek csorogtak, Donát tágra nyílt szeme, akár két csészealj. Egymás kezét fogtuk áhítunkban.

A tulaj hitetlenkedve csóválta a fejét, otthagya Bencét a jégen, lassan a csónakházhoz botorkált, megérintette az ablaküveget. Hiába látta az imént saját szemével a szilánkokat – az üveg most is érintetlen volt kétségbevonhatatlanul. A nap ismét elbújt a gomolygó felhők mögé, a ragyogás kihunytt, zavartan kotródunk el, félénk sutasággal mosolyogtunk egymásra, mint akik szárnyalásuk után védtelenül, meztelenül találják magukat a másik előtt.

A férfi még mindig ott állt, az ablakot bámulva. Arasznyi közletről meredt az üvegre még akkor is, amikor végül szem elől veszítettük.

– Mi... mi volt ez? – kérdeztük sűgva.

– Nem tudom, hogyan történik – vonta meg a vállát Bence. – A törött dolgok néha megjavulnak. Nem beszéltünk róla többet.

Tizenöt évvel később már épp elfordultam a bejáratától, mondván, nincs itthon senki, amikor közeledő csoszogást hallottam odabentről. Donát álságos bátorítással tette vállamra a kezét. Megreccsent a kilincs, ám kulcscsörgést nem hallottam; rosszul lettem a gondolatra, hogy az öreg nyitott ajtónál tengeti napjait. Ha más szándékkal jöttem volna ide, akadálytalanul behatolhatnék, és kifolyathatnám a vért nehéz késemmel, mint egy birkáét. A magányos, félig elárasztott parton csak madarak és fák hallanak a hörgését, a folyó pedig folyva tovább. Ugyanúgy elmosná a testet, ahogy áradó hullámain ezer más püffedt dögöt visz. Donát pedig hallgatna.

Megesküdtem, hogy én nem fogom bántani az öreget.

Kinyílt az ajtó. Halász bácsi összezsugorodott, akár a háza: valahai magas, robusztus termete kiszáradt, nap, szél, bánat törte össze. Hallgatott, aszott szája csupán hangtalanul őrlött, mintha már azt is elfelejtette volna, egyáltalán mit kell mondani, ha emberek látogatják meg. Ahogy felsandított ránk megfakult kék szemével, láttuk, nem ismer fel minket.

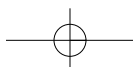
A csend kezdett hosszúra nyúlni, a folyó tompán zúgott, valahol egy rigó füttyögött, még a messzi város moraját is hallani véltem a rohanó felhők alatt. Az öreg várt, arcomat vizslatta, Donát oldalba bökött, mire felköhintettem.

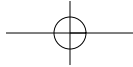
– Jó napot, Halász bácsi.

– Miben tudok segíteni? – szólalt meg reszelős hangon az öreg, nevét hallva bizalmatlanság villant halvány szemében.

– Nem... nem ismered meg? – próbálkoztam.

– Miben segíthetek, fiatalember? – ragaszkodott kérdéséhez a bácsi. Állkapcsa konok gyanakvással morzsoltt.

Donát kaján félmosollyal előrelépett.

– A barátom egy történetet szeretne elmesélni önnek. – Egy történetet?

– Egy régi történetet. Itt esett meg, a folyóparton, tizenöt évvel ezelőtt.

Az öreg eltöprengett, végül fürkészőn az arcunkba nézett: – Honnan ismerik a nevem?

– Ulrik vagyok – mondtam esetlenül. Halász bácsi egy percig idegenül meredt rám, becsukta a szemét, és amikor ismét kinyitotta, hitetlenkedő felismerés csillant benne.

– Volt egy Ulrik nevű fiú... – motyogta. – A tenger szigeteiről álmodozott, úgy hallgatta a hajókürtöket.

– Fogtam egy nagy, gonosz csukát. Berántott a vízbe, ott birkóztam vele. – Felhúztam kabátom, pulóverem ujját, megmutattam az öregnek a csipkés, fakó hegetket, ahol a hal fogai csuklómba mélyedtek.

– Bizony, beste dög volt az! – Ráncai mosolyra gyűrődtek. Barátomra nézett, aki szerényen félrehúzódva álldogált. – Ön... te pedig... csak nem a Donát... látom, végül te is megnőttél. Gyertek be, gyertek be!

Köveztük a dohszagú házba, reméltem, csupán képzelem azt a boldog, nedves fényességet az öreg szemében. Ha hosszú magánya után még el is sírja magát a viszontlátás izgatott örömeiben, azt hiszem, hánytam volna. Már így is olyan nehéznek éreztem a szívem, csodáltam, hogy a nyikorgó deszkapadló nem szakad be alattam.

Az egyetlen szoba a heverővel, a konyhasarok a tűzhellyel, kitömött halak a falon, semmi sem változott, csak az ablakon túl a folyó zavaros vize most a fél keretet elöntötte; dögölt bárány akadt fenn egy bokron, ott forgatta-rángatta az ár. Halász bácsi hellyel kínált, ahogyan régen, és nekiállt átkutatni a kredencet valami harapnivaló után. Donát elégedetten tömte magába a csokis kekszet, gyerekkora óta ez volt a kedvence, én nem kértem belőle.

– No és végül tengerész lett belőled? – fordult felém az öreg. A fejemet ráztam. – Benzinkutas vagyok.

Halász bácsi sóhajtott.

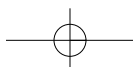
– Mikor kezdted a mesét? – tátogetta felém Donát. Bénultan vállat vontam, ő a szemét forgatta, majd belevágott helyettem.

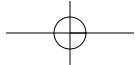
– Ulrik a kis Bence miatt akart idejönni. Halász bácsi kezében megállt a teáskanna.

– Emlékeztek a hóemberekre? – szólalt meg halkán.

Hogyan felejthettem volna el: ugyanazon a télen történt ez is, mint az ablak csodája. Egy délelőtt arra érkeztünk, hogy Halász bácsi kertjében különös népgyűlés ácsorog – tucatnyi dülöngélő hóember, némelyek a befagyott folyó, mások a ház felé néztek fekete szemükkel. Bence építette őket; mintha egyszerre akarta volna bepótolni a latyakos lakótelepi teleket, amelyekben eddig része volt.

Egészen édes emlék lehetett volna, de megkeseredett a számban. Tizenöt esztendeje irtózom a hóemberektől, duzzadt hordóhasuktól, merev, mohó szemüktől. A hóemberek sosem pislognak.

– Börtönben ültem Bence *meggyilkolásáért* – motyogta az öreg. Tűnődve maga elé meredt, szenilis hitetlenkedéssel rázogatta a fejét. – Menyem kötelet követelt a nyakamba, a fiam megtagadott. Nemrég szabadultam, a jó magaviseletem és a korom miatt megrövidítették a büntetésem. A hűvösön Gyerekgyilkosnak hívtak... Ó, de hát hogyan tehettem volna... az *unokám volt!* – Tudom – nyögtem ki nyomorultul. – *Tudom*, hogy nem te tetted.

Minden egyes szót olyan fájdalommal keresgéltem, mintha szöveget vernének csontom elevenjébe. Elmeséltem mindent.

Donátot mindig lenyűgözte, egyszersmind ingerelte Bence félelemnélkülisége. Bőszítette a mosolygó nyugalom, mellyel a kisfiú belement minden vad ötletébe. Egyre kegyetlenebb játékokban tette próbára, egyre vérlázítóbb helyzetekbe hozta, egyre arcpirítóbb vétkeket kent rá ördögös ravaszsággal, mintha feltette volna, addig nem nyugszik, míg szégyenkezni, panaszkodni, ellentmondani nem látja a gyereket. S aztán ott volt a csónakház ablaka. Donát attól fogva, hogy az üveg fehér ragyogásába nézett, nem tudott szabadulni Bence hatalmának gondolatától. Nekünk, többieknek a csoda majdnem természetes volt, akár a hóesés, azt hiszem, ez különbözteti meg a gyermekkort a felnőttkortól. Az áhítat emlékét talizmánként őriztük. Donátot azonban többször azon kaptam, hogy sápadt vigyorral, szótlánul figyelő Bencét játék közben, míg a kisfiú körül minden hópehely hajszálnyit a teste felé kanyarodik.

– Biztos olyan neki, mint a légzés – vélte Darázs. – Nem tudja, hogyan javítja meg a dolgokat, de nem tudja *nem* csinálni. – Ennyivel elintézte a kérdést, ám Donát ezzel nem elégedett meg.

– Vajon *összetörni is* képes, nemcsak helyrehozni?... Csúzli, kő, kalapács nélkül... micsoda buli lehet!

Végül elhatározta, próbára teszi Bence hatalmát.

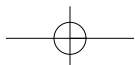
Innentől nehéz folytatnom. Azt hiszem, Donát ötletét – szörnyűséges módon – épp Bence hőemberei adták. Nekimelegedve görgettük, szánkón vonszoltuk az óriás hótömböket, a legnagyobbat a töltésről gurítottuk le, pokoli hujjogatas közepette. Délután lett, mire a koloncokból lassan összeállt egy roppant has, mellkas, végül a busa fej, amit én, a legmagasabb is csak szánkóra állva tudtam a nyakra helyezni. Darázs titokzatos, nagy kuncogásokkal hatalmas füttyit alkotott a hőembernek, ezen pukkadásig nevtünk. Ámulva néztünk fel az ormóttan alakra, úgy állt a fehér fák alatt, mint titkos királyságok őre.

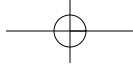
– Játsszuk azt – kezdte Donát nagy ártatlanul –, hogy elkaptak bennünket a havasi emberek! Valamelyikünket fel fogják áldozni a királyuknak. Döntenünk kell, ki legyen az!

Megilletődve figyeltük az egyelőre vak, néma torzót, az emberevő jégóriást. Alig várta, hogy fadarabkákból száját formáljunk kerek arcára, s végre jóllakhasson valamelyikünkkel.

Javasoltam, hogy húzzunk sorsot, ám Donát elutasította, Bencét jelölte ki a szerepre, mondván, a barbár havasi törzsek mindig a legkisebbet áldozzák fel.

– Segítség, segítség, nem akarok áldozat lenni! – kiabált vígan Bence. Körülvettük, játékosan megragadtuk, és a hőemberhez vonszoltuk; életéért rugdalózott, fejével

a gyomorszájamba öklelt. A kövér alak hasához állítottuk, havat kezdtünk köréje hány-
ni. Donát vad rikoltozással körbeszódkelte a jeges oltárt, s mire észbe kaptam, valami
emberelőtti múltakból örökölt mámorban himbáltam magam; derekam behajlott, ki-
egyenesedett, karom szórta, paskolta a havat. Pogány miseszöveget kántáltunk felhő-
ző lehelettel – ala-bala hai-hud! –, ádázul halandzsáztunk, noha egyikünk sem tudta,
ki kezdett rá. Buzgón dolgoztunk, rétegről rétegre halmoztuk, gleccserkeménnyé tö-
mörítettük a havat, melyből már csak Bence arca piroslott elő.

Donát eddig háttérből figyelte tombolásunkat, most a hóember megvastagodott
derekához lépett, orra szinte Bencééhez ért.

– Ha ki tudod magad szabadítani innen, a havasi király megkegyelmez – súgta
mosolytalan arccal, de a szeme örült vidámsággal csillogott. Az ősi rigmus émel-
gősen forrt a szánkra, leengedtük kesztyűs kezünket, úgy lestük, mi történik.
A hópáncél összeszorította törekeny foglyát, aki hiába próbált kivergődni alóla.
Kopogó, keserű fagyot lehelt az iszonyú hószörnyeteg, ujjaimat hideg marta még
a zsebemben is; Bence váratlanul dideregni kezdett, heves, görcsös rángatózással.

– Olvaszd szét – sziszegte Donát. – Mire vársz? El tudod párologtatni, semmi-
vé tudod változtatni, mint a képregényekben, igaz?

Bence vadul reszketett, félig hunyt pillájára zúzmara fagyott; szemei hirtelen
fennakadtak.

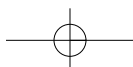
– Temessük be a fejét is! – javasolta valaki öntudatlan mohósággal, ahogy
a strand fövényén szokott jönni a homokba temetés ötlete. Attól tartok, én vol-
tam az. Havat csaptunk Bence vörösből lassan kékülő arcába, s az rövidesen el
is tűnt a hóember dagadó horpaszában; egyszerre csend lett és béke. Biztonságo-
san valószínűtlennek tűnt, hogy valahol mélyen a nagy, mozdulatlan fehér alak
belsejében egy gyerek vonaglik némán. Tétován néztünk egymásra, tulajdonkép-
pen mit keresünk mi itt? A kövér hóember bután bámult maga elé. Inkább játszani
mentünk.

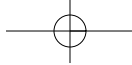
Fél óra telhetett el, észrevétlenül szállingóztunk vissza áldozathozatalunk helyé-
re. Csend honolt a fák között, Darázs a jégóriás domború hasához szorította a fü-
lét, kopogtatta a gleccserszilárd havat. – Ne rontsd el a játékot! – rótt meg Do-
nát. – A király most emészti.

– Halász bácsi keresni fogja – aggodalmaskodott az egyik fiú. – Lassan uzson-
naidő van.

– Mindjárt kiássuk. – Donát hosszú, erős ágat tört egy közeli cserjéről, kis-
bicskájával a végét farigcsálta szórakozottan. Feszült figyelemmel hajolt a hóem-
berhez, akár nőgyógyász a várandós hashoz, vigyázva belefúrta a botot, hogy kita-
pogassa Bencét.

– Segíts, Rikitiki! – Ketten markoltuk meg az ágat, keresgélve döfködtük a tö-
mör havat; egyszer csak éreztem, hogy hegye puha ellenállásba ütközik. Bökdöсни
kezdtek a kisfiút, ám nem hallottuk, hogy kaparná magát kifelé, bizonyára elaludt,
meleg vattakabátjába gubózva a hóember dermesztő belsejében. Donát megvetette
lábát a hóban, egyre erősebben szurkálta a testet, egyre hevesebben zihált. Futó-
lag rápillantottam, száján vidám mosolyt, szemében feszült kíváncsiságot láttam.

Mikor vállának dőlve hirtelen megcsúsztam, úgy rémlett, ő is lök rajtam egyet. Mellembe fullasztó rémület döfött, teljes súlyommal a nyársra tántorodtam, az ropogva mélyedt a hóember oldalába. Kapálózva nyertem vissza egyensúlyom, egymásra néztünk. A fiúk közül azok, akik a hóember túloldalán ácsorogtak, elkerekedett szemmel bámultak a bot hegyes végére, mely odaát napvilágra bukkant.

Vörös volt. A hóember dereka kicsiny, vizes sebből vérzett; körülötte a hó lassan, táguló gyűrűkben piszkos rózsaszínné olvadt.

Hanyatt-homlok rohantunk el. Felnőttünk lassan, titkos iszonyatunkból elfelejtve, amit csak lehetett; éjjelenként mégis fel-felriadtunk. Soha többé nem jöttünk játszani a folyópartra.

Nem hittem, hogy egyszer a történet végére érhetek, valahol talán arra számítottam, tartaroszi vezeklésként az örökkévalóságig kell folytatnom a vallomást, míg a felnőtt Donát csendben mosolyog a jobbomon, Halász bácsi pedig csak bámul rám fakó, kifejezéstelen arccal. De a szavak elfogytak, és én továbbra sem éreztem könnyebbnek magamat.

– Gondoljon arra, Halász bácsi – szólalt meg barátom selymes hangon –, hogy a kis Bence nem a felnyársalásba halt bele. Nem, nem lehetett ilyen durva és fájdalmas halála egy ennyire tiszta gyermeknek. Hiszem, inkább csak elbágyadt a kristályos, kék homályban, ahol az idő lassan és hangtalanul telik, elaludt a zsidobadt, hús csendességben. A döfést már nem érezte.

Az öreg reszketegen felállt, teát készített. Odakinn rozsdás vontatóhajó haladt el túlköelve, mögötte mocskos uszály a gőzölgő partok napsütötte ködében.

– Rengeteg hó hullott le azon a télen – mormolta maga elé a bácsi. – A nagy hóember majd kétszeresére hízott; hanem azért *egyszer* mégis el kellett olvadnia. Bencét akkor már hónapok óta keresték.

– Gyötört bennünket a bűntudat – szölt Donát szomorú, őszinte arccal. – Ulrikot egészen megzavarta. Az őrült bánatnak pedig különös útjai vannak: ha nem vallhatta volna be, mit tettünk, arra kényszerült volna, hogy... megölje önt, Halász bácsi. Hogy kinyírja, ahogy a szombat esti akciófilmekben mondják.

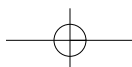
Nyomorultul összerendeztem. Zsebemből csattanva hullott ki a kés; Donát előzékenyen felvette a deszkapadlóról.

– Jobb lesz, ha ez most már nálam marad... – Nyugtatóan megveregette a karom, a képembe vigyorgott.

Halász bácsi kifejezéstelen arccal kortyolgatta zavaros-sárga teáját.

– Miután hazajöttem a börtönből – mondta magának –, javítgatni kezdtem a vityillót. Kikezdték a zord telek meg a nyári viharok, míg odavoltam; még mindig sok munka van vele. – A kis Bence megbízott bennünk – jelentette ki Donát, némileg elégedetlenül. Bosszantotta a bácsi egykedvűsége. – Meg sem fordult a fejében, hogy megölhetjük. Hogy átdöfhetjük egy nyárrsal, miután élve hóba tettük. Hát nem vágyik elégtételre a bácsi legalább lelke és freudi tudattalanja mélyén? Nem fantáziált arról a börtön hosszú szürke napjain és hosszú szürke éjszakáin, mit tenne, ha megtudná, kik voltak kis unokája gyilkosai?

Halász bácsi elfordult, hogy gumicsizmát húzzon.

– Ha majd levonult az ár, a stéget is meg kell javítanom... rengeteg uszadékfát visz a víz...

Donát szeme elsötétült. Mielőtt kimozdulhattam volna szégyenem tompultságából, elvigyorodott, hátradőlt a koszlott karosszékben, és lazán elhajította a henteskést. A súlyos penge sikoltva felzendült, mintha zongorába vágták volna, rezegve megállt a kredenc fájában, huszonöt centire Halász bácsi hajolgtató hátától.

– Hoppá – jegyezte meg Donát –, ez igen súlyos sérülést okozhatott volna. – Nem tudhattam, csalódott-e vagy megkönnyebbült. Tudtommal veszedelmesen ügyetlen késdobó volt.

Az öreg még mindig nem válaszolt, keskeny, görbe hátát felénk fordítva babrál a csizmáján, apró, szálnalmas mozdulataiba beleremegett a válla. Arra sem fordult meg, amikor hirtelen megnyikkant a padló: Donát felpattant, foga kivillant, máskor sima, mosolygós arca vonaglott. Dühös volt és tehetetlen, mint életében talán még soha, egy pillanatig ingadozott, már-már újra megmarkolta a kést, ám végül az ajtóhoz ugrott, zihálva feltépte. Vert seregként hagytuk el a házat, s az öreg fel sem nézett, csak kuporgott tovább, céltalanul matatva maga körül.

Nem beszéltünk, nem néztünk egymásra, Donát vadul füttyörészett. A ragyogó napfényben végigegyensúlyoztunk az ösvényen, fel a töltésre, a ház és a zúgó folyó eltűnt a gát mögött. Nem néztem vissza, a lábam elé kellett figyelnem: minden lépésnél mélyre süllyedtem a híg sárban.

